

Kraków 20.04.2017 r.

.....

W odpowiedzi na pismo dotyczące wypłaty dodatkowego wynagrodzenia radcy prawnego z tytułu zastępstwa procesowego w sytuacji gdy zasądzone wyrokiem sumy należności głównej i koszty procesu są egzekwowane w części, wyjaśniam, co następuje:

1. Zgodnie z art. 22⁴ ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (t.j. D.U. z 2016r. nr 123, poz. 1059 ze zm.), radca prawny uprawniony jest do dodatkowego wynagrodzenia w wysokości nie niższej niż 65% kosztów zastępstwa sądowego zasądzonych za rzecz strony przez niego zastępowanej lub jej przyznanych w ugodzie, postępowaniu polubownym, arbitrażu zagranicznym lub w postępowaniu egzekucyjnym, jeżeli koszty te zostały ściągnięte od strony przeciwnej. W państwowych jednostkach sfery budżetowej wysokość i termin wypłaty wynagrodzenia określa umowa cywilnoprawna.

Przepis art. 22⁴ ust. 2 zdanie drugie ustawy o radcach prawnych nie stanowi, że strony określają dodatkowe wynagrodzenie radcy prawnego, lecz jedynie, że określają jego wysokość i termin wypłaty. Należy zauważyć, iż umowa cywilnoprawna zawierana przez radcę prawnego w państwowych jednostkach sfery budżetowej określająca wysokość i termin wypłaty wynagrodzenia może zawierać odmienne uregulowania dotyczące wysokości dodatkowego wynagrodzenia, przy czym moim zdaniem, ta wysokość nie może być niższa niż 65% kosztów zastępstwa sądowego zasądzonych na rzecz strony przez niego zastępowanej

2. Pracownik nabywa prawo do wynagrodzenia za pracę wykonaną (art. 80 k.p.). Dodatkowe wynagrodzenie z tytułu zastępstwa procesowego jest częścią wynagrodzenia pracownika i nie ma podstaw, aby nie podlegało ono ochronie przewidzianej w Kodeksie pracy. Inny jest tylko mechanizm nabycia przez radcę prawnego prawa do tego dodatkowego wynagrodzenia. Należyte prowadzenie procesu w imieniu pracodawcy należy do normalnych obowiązków radcy prawnego i z tego tytułu otrzymuje on stałe wynagrodzenie miesięczne. Natomiast może on nadto nabyć prawo do dodatkowego wynagrodzenia, które jest uzależnione od zdarzenia niepewnego (zasądzenia i ściągnięcia od przeciwnika kosztów zastępstwa procesowego). Mamy tu więc do czynienia z typowym mechanizmem nabyciania prawa do premii.

Pracownik ponosi ryzyko tylko w zakresie osiągnięcia dodatkowych korzyści. Układ przesłanek warunkujących to prawo radcy prawnego składa się z dwóch elementów. Pierwszym jest prowadzenie postępowania i uzyskanie korzystnego dla pracodawcy rozstrzygnięcia łącznie z zasądzeniem kosztów zastępstwa procesowego, drugim zaś - ściągnięcie tych kosztów od przeciwnika postępowania. Ta druga przesłanka ma na celu przede wszystkim zniesienie po stronie pracodawcy ryzyka wypłaty radcy prawnemu kosztów postępowania z własnych środków. Każda z tych przesłanek jest konieczna, ale żadna nie jest wystarczająca do nabycia prawa do dodatkowego wynagrodzenia.

Dotyczy to także sytuacji, gdy w okresie między zasądzeniem na rzecz pracodawcy kosztów zastępstwa procesowego a ściągnięciem ich od przeciwnika ustało zatrudnienie radcy

prawnego. Radca wykonał bowiem swoją pracę (art. 80 k.p.), a pracodawca uzyskał środki na wypłacenie mu wynagrodzenia. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2013 r. sygn. akt III PK 4/13).

W tym miejscu wskazać należy, że w sytuacji, gdy nastąpi uchylenie prawomocnego wyroku i zwrot przez pracodawcę przeciwnikowi procesowemu zasądzonych w nim kosztów zastępstwa procesowego to w odniesieniu do dodatkowego wynagrodzenia wypłaconego uprzednio radcy prawnemu z tego tytułu - oznacza odpadnięcie podstawy świadczenia w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. Tym samym świadczenie to staje się nienależne i nie jest do tego wymagane postanowienie umowy, przewidujące obowiązek zwrotu świadczenia w takiej sytuacji, jak występująca w sprawie. Stosowanie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 i nast. k.c.) do stosunku pracy nie jest bowiem kwestionowane.

Reasumując należy stwierdzić, że ani umowa o pracę wraz ze stosowanym do niej art. 22⁴ ust.2 ustawy o radcach prawnych, ani umowa cywilnoprawna, nie są wystarczającymi przesłankami nabycia prawa do dodatkowego wynagrodzenia. Drugą konieczną przesłanką jest zasądzenie i ściągnięcie od przeciwej strony procesu zasądzonych kosztów zastępstwa procesowego.

3. Powołany już wyżej art. 22⁴ ust. 2 ustawy o radcach prawnych nie reguluje problematyki wypłaty dodatkowego wynagrodzenia z tytułu kosztów zastępstwa sądowego w sytuacji, gdy zasądzone należności w tym koszty zastępstwa zostały uzyskane od dłużnika tylko w części. Moim zdaniem, kwestia ta powinna zostać uregulowana odpowiednimi postanowieniami umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej.

Wydaje się, że umowa taka powinna przewidywać takie częste przecież sytuacje, gdy egzekucja zasądzonych należności jest tylko częściowo skuteczna i np. określić wypłatę kosztów zastępstwa procesowego w sposób proporcjonalny do odzyskanych kwot. Ostatecznie, w braku porozumienia, sprawa może zostać poddana rozstrzygnięciu w toku postępowania sądowego.

Podobnie w przypadku, gdy pozytywne dla pracodawcy orzeczenie sądowe jest efektem działań kilku pełnomocników a brak jest w tym zakresie uregulowań umownych, dodatkowe wynagrodzenie z tytułu zasądzonych kosztów zastępstwa procesowego, powinno być rozdzielone stosownie do ich nakładu pracy.

Przewodniczący Komisji ds Wykonywania Zawodu i Etyki

(...) Krzysztof Buczek